

Mahere Aromatawai – 2019**Te Reo Rangatira: Te tātari i te ahunga o te reo (91804)****Taunakitanga**

Paetae	Kaiaka	Kairangi
Te tātari i te ahunga o te reo.	He kaiaka te tātari i te ahunga o te reo.	He kairangi te tātari i te ahunga o te reo.
<ul style="list-style-type: none"> • Ka tātari i ngā hanga o te reo e panoni ana. • Ka tātari i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua. • Ka matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ka āta tātari, ka āta māhitihi i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua. • Ka mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga. • Ka matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ka whakapakepake te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga. • Ka whakapakepake te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.

Hei tauira taunaki noa

Paetae	Kaiaka	Kairangi
<p>I te tuhinga tuatahi nō te tau 1952 i kite i te aronga o te tuku whakaaro e pā ana ki te oranga tangata. Ko te ahunga o te whakaaro o te kaituhi, he tohutohu, he akoako, he whakaū i te iwi Māori ki ngā kai o te taiao kei huri kē ia ki ngā whakaritenga kai a te Pākehā, ā, mahue noa ake i ngā kai tūturu.</p> <p>Ina noa ake te putanga o te tuhinga tuarua e aro kē ana ki te oranga reo Māori. Ko te ahunga o ngā whakaaro o tēnei kaituhi, he whakamataara, he whakapakepake, he whakaū i te iwi Māori ki te mana āhua ake o te reo i ngā huringa kētanga o te reo hou e puta atu ana. Ā, ko te wero ia, hei āhea tika ai te reo?</p>	<p>Ko tētahi tino kitenga i ēnei tuhinga e rua ko te takotoranga rerekē o ngā tikanga tuhituhi o ēnei rā ki ērā wā o 1950. I te tuhinga tawhito, horekau he tohutohu hei āwhina kia whai tikanga, kia whai māramatanga hoki ngā rerenga kōrero. Hei tauira ... i nga iwi a i nga niho o te tangata. Āe mārika, he mahi nui tā te kaipānui kia mau ai te ia me te rere o te kōrero. Tēnā ko ngā tikanga e rua e pā ana ki te piko i te tuhinga tawhito. Kei tētahi ... no te oneone no nga awa no te moana ranei. Engari kei tētahi atu kōwae ... te wheke, te kina, te tio, te koura, te kuku, te paua ... ki ahau nei, me ū tika te ākongia ki tēhea o ngā whatakotoranga e rua nei?</p>	<p>Kia kotahi atu ki te kaha rerekē o ngā kaupapa e rua, ā, ko tētahi ki te kai hei oranga tangata Māori, ko tētahi kē nei ki te reo hei oranga wairua Māori. Nā konā kite atu ai i te aronga nuitia ki te ao Māori i aua wā e rua i te huringa o ngā tau. Kia huri hoki ki te hanga o te reo e panoni haere ana i ērā tekau tau. I te tuhinga tawhito ka tino kite atu i te whakamahi punga pērā i te kei ko noa atu, noatia. I ēnei wā he uaua rawa te kapo noa mai i te rongo atu i te reo e kōrerorerotia ana, engari kē ia, mā te āta whakaako pea e mau ai. Ko tētahi atu kitenga ko te roa o te rerenga kōrero i te tuhinga nō te tau 2009 e kawea ana i ngā whakaaro huhua. Engari i te tuhinga o 1952, he poto te rerenga, he hāngai pū, ā, he māmā kē atu te whaiwhai i te ia me te rere o te reo.</p>

Whakawākanga

KIW 1	KIW 2	Paetae 3	Paetae 4	Kaiaka 5	Kaiaka 6	Kairangi 7	Kairangi 8
Kāore e hāngai ana te tuhinga ki te kaupapa.	Iti rawa te tātari, te matapae hoki.	Ka āta tātari i ngā hanga o te reo e panoni ana.	Ka tātari i ngā hanga o te reo e panoni ana.	Ka āta tātari, ka āta māhitihi i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka whānui te tātari me te māhitihi i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka āta whakapakepake te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.	Ka hōhonu, ka whānui te whakapakepake me te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.
Kāore e puta te mātau ki te puna reo o tēnei taumata.		Ka āta tātari i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka tātari i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka āta mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.	Ka whānui te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.	Ka āta whakapakepake te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.	Ka hōhonu, ka whānui te whakapakepake me te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.
		Ka āta matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā.	Ka matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā.	Ka āta matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.	Ka whānui te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.		

KIW 0 = Kāore noa iho he aha.

Whakataunga

Kāore i Whiwhi	Paetae	Kaiaka	Kairangi
0 – 2	3 – 4	5 – 6	7 – 8